

R E S P O N S I O

A D

Q U A E S T I O N E M L I T E R A R I A M.

P R A E F A T I O.

Quamquam divini Platonis sentiendi cogitandique sublimitas, dicendi incomparabilis copia et ubertas, aemuli Xenophontis candorem et simplicitatem longe superavit, tanta tamen est in Xenophonte rerum bonarum abundantia et imprimis tam fida et accurata rerum Socraticarum descriptio, ut Platone hac in parte si non superior, at par sit habendus. Non rapit ille quidem lectorem in admirationem, sed blando veluti colloquio ita sibi conciliat animos, ut non sine desiderio eum ponas de manibus: et quicumque Platonem admirari et cum *θεία κεφαλῇ βακχεῦσαι* didicerit, is Xenophontis mitem animum, lenem indolem non poterit non deamare.

Esto: « *imaginem tantum nobis exhibet Socratis, vere tamen et egregie sane expressam, sed imaginem* »: esto; sed nihil idem de suo adjecit, nullum colorem, nullum fucum, quo aut elegantior aut subtilior aut *ἀτοπότερος αὐτὸς αὐτοῦ* videretur: et si non viventem et agentem videmus Socratem, si non audimus loquentem; at Xenophontis, candide, simpliciter de caro magistro narrantis ab ore pendemus, vere narranti ex animo fidem habemus. Xenophon igitur mihi semper, si unum Platonem exceperis, in deliciis fuit; unde mihi statim arrisit Quaestio a Cl. Facultate Philosophiae Theoreticae et Literarum Humaniorum in certamen proposita, qua quaeritur: *Prosopographia Xenophontea illustrandis nominibus eorum, qui memorantur in Memorabilibus Socratis, Symposio et Oeconomico*. Cujus suavitas et praestantia me mox ita cepit, ut quid efficere possem, periculum facere in animum induxerim.

Xenophontem sumo in manus: mox intelligo me antea, praesertim in Memorabilium libris, fere nil nisi unum spectasse Socratem, hunc unice esse amplexum, ceteros prae illo vix curasse.

Οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσουσιν.

Cujus rei quasi pœnitentiã quadam ductus ita Xenophontem legere et relegere coepi, ut aliquam cum ceteris quoque personis contraherem familiaritatem. In eo tamen mihi plerumque non satisfaciebam. Animo obversari solebat elegans illa et efficax ratio, quam in Platoni sui personis describendis doctiss. Groen van Prinsterer erat secutus. Hanc me in Xenophonte imitari non posse dolebam. Nec mirum: illi vastissimus patebat campus: mihi pratulum amoenum illud quidem, sed exiguum: et de exiguo quoque illo plures ille sibi decerpit flosculos. Nam quum tanta sit Platonice inter et Xenophontice personarum convenientia, quum neuter finxerit, sed suos aequales accurate descripserit, fieri non potuit, quin satis magna pars eorum, quae de Xenophonticis essent dicenda, fuerit ab illo occupata: quae repetere fuisset putidum.

Sed illius propositum a meo aliquanto est diversum. Groen iudicium, quod Plato tulit de iis, qui in ipsius scriptis occurrunt, ex uno Platone acute pariter et diligenter confectum, elegantissime exposuit; mihi eorum, qui in Xenophontis libris memorantur, nomina sunt illustranda: ita ut mihi non Xenophontis tantum de iis iudicium diligenter sit indagandum, sed ex ceteris quoque scriptoribus, si quid ad eorum notitiam illustrandam faciat, accurate sit colligendum et disponendum. Qua in re iterum magnae me impediabant difficultates: multa enim occurrunt in Xenophonte nomina tam illustria, ut, quamvis in summa diligentia, nil nisi actum agere possim, multa tam obscura, ut nil nisi aliorum silentio acquiescere liceat. Sic neque quis Themistocles fuerit, aut Pericles aut Alcibiades ostendere meum est, nec quid Demeas rerum egerit, aut Ceramo aut Meno facile quis dicat.

Ex hisce igitur difficultatibus me expedire sum conatus, atque semper id egi, ut in illustrandis iis nominibus, ipsum maxime Xenophontem illustrarem; hinc si quid esset obscurum et dubium, explicare, si quid Xenophon a ceteris auctoribus, imprimis a Platone, dissentire videretur, conciliare, et ita denique ipsum a nonnullorum et Veterum et Recentiorum criminationibus et calumniis vindicare pro virili parte studerem. Imprimis mihi refutanda erit eorum opinio, qui Xenophontem in personis suis describendis historicam fidem interdum violasse censeant: quos inter satis mirari non possum etiam doctiss. Groen numerari, quum dicit in *Prosopogr. Platon.* pag. 93 « Recordari oportet Xenophontem hoc imprimis egisse, ut Socratis opiniones et praecepta in posterorum utilitatem scriptis religiose consignarentur, ceteros autem homines, ut accurate depingeret, parum, certe in Memorabilibus, sollicitum fuisse. » Et mox: « Cavendum, ne Xenophontem in iis ad historicas rationes exigamus, de quibus historice narrandis non cogitavit. »

Nam Xenophon, etsi in personis suis depingendis non idem studium et artificium, quod Plato, posuit, tamen ejus instar, omnes, quos induxit, candide et libere, ut erant, vel, si malis, ut sibi esse videbantur, descripsit. In omnibus ipsi vel in minutis con-

nit, et cum Platone et cum omnibus fide dignis auctoribus, qui eorum res aut vitam attigerunt. Quo mihi quidem nullum videtur luculentius indicium, quantopere Xenophon fuerit veri amantissimus. Quare, sicubi a Platone et ceteris videtur dissentire, quanto aequius est, ipsius auctoritatem ad justam critices normam exigere, quam sine idoneis argumentis rejicere.

In omnibus autem hanc rationem sum secutus, ut primum, quid ipse Xenophon referat et quid de singulis sentiat, diligenter exquiram; deinde in iis, quorum aut obscurior sit aut incertior memoria, quid ceteri probati scriptores de iis narraverint, colligam et, periculosae plenum opus aleae, falsa a veris identidem discernam.

Quae tamen omnia accurate persequi, quantopere adolescenti sit difficile, in hac ipsa Commentatione componenda ubique sum expertus. Feci, quod potui; si me multa fefellerunt, Viri Clarissimi, adolescenti ignoscite: si in nonnullis ex Vestra sententia verum vidi, non plane inanem et Vobis indignam operam mihi posuisse videbor.

